

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Kala (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Michał Laskowski

SSN Paweł Wiliński

Protokolant Monika Zawadzka

przy udziale Prokuratora Prokuratury Regionalnej w Katowicach del. do Prokuratury Krajowej Krzysztofa Urgacza

w sprawie **J. C.**

skazanego z art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 25 września 2024 r.,

kasacji wniesionych przez obrońców skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 28 marca 2023 r., sygn. akt VIII Ka 1088/22

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Białymstoku

z dnia 4 września 2020 r., sygn. akt III K 249/18,

- 1. uchyla punkt I lit. b zaskarżonego wyroku w tej części, w której zawiera rozstrzygnięcie o orzeczeniu od oskarżonego nawiązki na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej;**
- 2. w pozostałym zakresie kasacje oddala jako oczywiście bezzasadne;**

3. obciąża skazanego kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego.

[J.J.]

Michał Laskowski

Dariusz Kala

Paweł Wiliński

J. C. został oskarżony o to, że:

- I. w dniu 10 stycznia 2015 roku w S. na ulicy [...] prowadził w ruchu lądowym pojazd mechaniczny m-ki R. o numerze rejestracyjnym [...] znajdując się w stanie nietrzeźwości stwierdzonym badaniem alcotestem z wynikiem - 0,59 mg/dm³ alkoholu w wydychanym powietrzu, tj. o czyn z art. 178a § 1 k.k.;
- II. w dniu 10 stycznia 2015 roku na ulicy [...] umyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym w ten sposób, że znajdując się w stanie nietrzeźwości - 0,59 mg/dm³ alkoholu w wydychanym powietrzu, kierując samochodem osobowym marki R. o numerze rejestracyjnym [...] jechał z prędkością przekraczającą dozwoloną administracyjnie prędkość, która to prędkość nie zapewniała panowania nad pojazdem przy panujących warunkach drogowych oraz nie zachował szczególnej ostrożności podczas przecinania się kierunków ruchu i nie umożliwił bezpiecznego opuszczenia jezdni pieszemu M. A. prowadzącemu rower przez jezdnię ulicy [...], na skutek czego potrącił kierowanym przez siebie samochodem M. A., a następnie wbrew obowiązкови wynikającemu z art. 3 ust. 1 i 3 oraz art. 44 ust. 1 pkt 1 i ust.2 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 roku Prawo o ruchu drogowym /Dz. U. 2012.1137.j.t./ nie udzielił pomocy w/w pokrzywdzonemu znajdującemu się w bezpośrednim niebezpieczeństwie utraty życia lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, mogąc tej pomocy udzielić bez narażenia siebie lub innej osoby na niebezpieczeństwo utraty życia lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, w ten sposób że po potrąceniu kierowanym przez siebie samochodem pozostawił M. A. leżącego i nieprzytomnego na ulicy [...] i zbiegł z miejsca zdarzenia, przy czym na skutek przedmiotowego zdarzenia M. A. doznał obrażeń ciała w postaci ran tłuczonych twarzy, otwartego złamania goleni prawej, złamania kości udowej prawej, złamania kości goleni lewej, wylewów krwawych, podbiegnięć krwawych i otarć

naskórka na twarzy na kończynach górnych i dolnych, złamania kości miednicy z krwiakiem zaotrzewnowym w obrębie miednicy i na tylnej powierzchni brzucha po stronie prawej, stłuczenia nerki prawej, wylewów krwawych na tylnej i przedniej powierzchni klatki piersiowej, licznych złamań żeber z rozdarciami opłucnej i podbiegnięciami krwawymi, krwiaka prawej jamy opłucnowej, niedodmy i obrzęku płuc, wybroczyn krwawych pod opłucną płucną, podbiegnięć krwawych powłok miękkich czaszki w okolicy czołowej, podbiegnięć krwawych prawego mięśnia skroniowego, ogniskowych krwawień do przestrzeni podpajęczynówkowej, obrzęku mózgu, które to obrażenia skutkowały wstrząsem krwotocznym i urazowym powodując zgon M. A. , tj. o czyn z art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. w zb. z art. 162 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 4 września 2020 r., sygn. akt III K 249/18, Sąd Rejonowy w Białymstoku:

I. oskarżonego J. C. uznał za winnego popełnienia zarzucanych mu czynów i za to:

- 1) za czyn opisany w pkt. I na podstawie art. 178a § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. skazał go na karę 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności,
- 2) na podstawie art. 42 § 2 k.k. orzekł wobec oskarżonego środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 3 (trzech) lat,
- 3) na podstawie art. 43a § 2 k.k. orzekł wobec oskarżonego świadczenie pieniężne w kwocie 5 000 (pięciu tysięcy) zł na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej,
- 4) za czyn opisany w pkt. II na podstawie art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. w zb. z art. 162 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. skazał go, zaś na podstawie art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. wymierzył mu karę 4 (czterech) lat pozbawienia wolności,
- 5) na podstawie art. 42 § 3 k.k. orzekł wobec oskarżonego środek karny w postaci dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych,
- 6) na podstawie art. 46 § 2 k.k. zasądził od oskarżonego J. C. na rzecz oskarżycieli posiłkowych L. M. A. i H. M. kwoty po 5 000 (pięć tysięcy) zł tytułem nawiązki;

II. na podstawie art. 85 § 1 i 2 k.k., art. 86 § 1 k.k., art. 90 § 2 k.k. wymierzył oskarżonemu karę łączną 4 (czterech) lat pozbawienia wolności i łączny środek karny dożywotniego zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych;

III. na podstawie art. 43 § 3 k.k. zobowiązał oskarżonego do zwrotu prawa jazdy do Starostwa Powiatowego w S.

Wyrok zawiera również rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu.

Od powyższego wyroku apelacje wywiedli obrońcy oskarżonego i prokurator.

Prokurator zaskarżył wyrok w części dotyczącej kary, zarzucając mu rażącą niewspółmierność kary orzeczonej wobec oskarżonego J. C. , polegającą na wymierzeniu ww. za czyn II aktu oskarżenia jednostkowej kary 4 lat pozbawienia wolności oraz rażącą niewspółmierność orzeczonej za oba zarzucane J. C. czyny określone w art. 178a § 1 k.k. oraz art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. w zb. z art. 162 § 1 k.k. kary łącznej w wymiarze 4 lat pozbawienia wolności, podczas gdy mając na uwadze całokształt okoliczności sprawy, wysoki stopień społecznej szkodliwości obu czynów przypisanych oskarżonemu, a w szczególności czynu opisanego w pkt. II aktu oskarżenia przejawiający się kierowaniem przez oskarżonego pojazdem marki R. w stanie nietrzeźwości, odjechanie z miejsca zdarzenia i nieudzielenie pomocy potrąconemu przez niego pokrzywdzonemu M. A. , który doznając ciężkich obrażeń ciała, znajdował się w bezpośrednim niebezpieczeństwie utraty życia lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, co w konsekwencji skutkowało zgonem M. A. , a nadto mając na względzie zachowanie oskarżonego po popełnieniu ww. przestępstwa, który nie przyznał się do popełnienia zarzuczonych mu czynów i zaprzeczał aby to on kierował pojazdem marki R. w chwili zaistnienia przedmiotowego wypadku, brak jakiegokolwiek skruchy, jak również mając na uwadze wzgląd na cele kary w zakresie społecznego oddziaływania oraz cele zapobiegawcze i wychowawcze, które ma ona osiągnąć w stosunku do skazanego, karą współmierną uwzględniającą dyrektywy sądowego wymiaru kary byłoby wymierzenie wobec J. C. kary jednostkowej 8 lat pozbawienia wolności za czyn II aktu oskarżenia oraz kary łącznej za oba zarzucane mu czyny w wymiarze 8 lat pozbawienia wolności.

Podnosząc powyższy zarzut skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez orzeczenie wobec J. C. kary łącznej 8 lat pozbawienia wolności.

Wyrokiem z dnia 28 marca 2023 r., sygn. akt VIII Ka 1088/22, Sąd Okręgowy w Białymstoku:

I. zaskarżony wyrok zmienił w ten sposób, że:

a) z treści czynu przypisanego oskarżonemu J. C. w pkt. I. ppkt. 4) części dyspozytywnej rozstrzygnięcia wyeliminował słowa „jechał z prędkością przekraczającą dozwoloną administracyjnie prędkość, która to prędkość nie zapewniała panowania nad pojazdem przy panujących warunkach drogowych oraz”;

b) uchylił punkt I.3) części dyspozytywnej i na podstawie art. 47 § 1 k.k. orzekł od oskarżonego nawiazkę w kwocie 5. 000 (pięć tysięcy) złotych na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej;

c) punktowi I.5) części dyspozytywnej nadał brzmienie: na podstawie art. 42 § 3 k.k. orzeka wobec oskarżonego zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na zawsze;

d) zmienił punkt II. części dyspozytywnej w ten sposób, że w miejsce dożywotniego zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych wymierzył oskarżonemu zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na zawsze;

e) uchylił punkt III. części dyspozytywnej zaskarżonego rozstrzygnięcia;

II. w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Wyrok zawiera również rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu.

Od powyższego wyroku kasacje wywiedli obrońcy oskarżonego. W kasacji wniesionej przez adwokat B. C. podniesiono między innymi zarzut naruszenia art. 433 § 1 k.p.k. poprzez wyjście przez sąd odwoławczy poza granice zarzutów podniesionych w apelacji oskarżyciela publicznego oraz niesłuszne uznanie tej apelacji za zasadną, choć apelacja ta była całkowicie pozbawiona podstaw, co miało istotny wpływ na treść wydanego rozstrzygnięcia, bowiem skutkowało niezasadnym orzeczeniem przez Sąd Okręgowy od oskarżonego, w oparciu o art. 47 § 1 k.k., nawiazki w kwocie 5.000 zł na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, mimo że braku tego orzeczenia nie zarzucał w swojej apelacji oskarżyciel publiczny i mimo, że Sąd Okręgowy nie powołał się na treść art. 440 k.p.k.

Wyrokiem z dnia 25 września 2024 r., sygn. akt IV KK 419/23, Sąd Najwyższy:

1. uchylił punkt I lit. b zaskarżonego wyroku w tej części, w której zawierał rozstrzygnięcie o orzeczeniu od oskarżonego nawiązki na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej;
2. w pozostałym zakresie kasacje oddalił jako oczywiście bezzasadne;
3. obciążył skazanego kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Poza opisanym wyżej zarzutem, kasacje obrońców okazały się oczywiście bezzasadne. Z tego też powodu Sąd Najwyższy, korzystając z kompetencji wynikającej z treści art. 535 § 3 k.p.k., pisemne uzasadnienie „swojego” wyroku ograniczył do uwag dotyczących rozstrzygnięcia zawartego w jego punkcie 1.

Rozwijając ten wątek przypomnieć należy, że sąd odwoławczy uznał, iż do oceny karnoprawnej przypisanych oskarżonemu czynów winny być zastosowane przepisy kodeksu karnego w brzmieniu obowiązującym w dniu 10.01.2015 r. (data czynów), jako regulacje najkorzystniejsze dla sprawcy. I o ile ten wybór stanu prawnego był trafny, o tyle będące jego konsekwencją orzeczenie od oskarżonego „w miejsce” świadczenia pieniężnego, orzeczonego w uchylonym punkcie I.3) wyroku sądu *meriti*, nawiązki na podstawie art. 47 § 1 k.k., w brzmieniu obowiązującym w dniu 10.01.2015 r., było – mając na uwadze zakres zaskarżenia wynikający z apelacji prokuratorskiej – decyzją błędną. Pamiętać należy, że orzeczone przez sąd I instancji w punkcie I.3) świadczenie pieniężne było środkiem karnym wymierzonym za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. przypisane oskarżonemu w punkcie I.1) wyroku tego sądu. Niezbiecie świadczy o tym nie tylko treść wyroku (wraz z uzasadnieniem) sądu I instancji, ale i treść powołanego w podstawie prawnej orzeczenia tego środka art. 43a § 2 k.k., który w dacie wyrokowania przez sąd *meriti* stanowił *w razie skazania sprawcy za przestępstwo określone w art. 178a § 1, art. 179 lub art. 180 sąd orzeka świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej w wysokości co najmniej 5000 złotych, a w razie skazania sprawcy za przestępstwo określone w art. 178a § 4 co najmniej 10 000 złotych, do wysokości określonej w § 1*. Nawiązka na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, orzeczona przez sąd odwoławczy w punkcie I lit. b zaskarżonego wyroku stanowiła zaś, zgodnie z obowiązującym w dniu 10.01.2015 r. (a powołanym przez sąd odwoławczy)

przepisem art. 47 § 1 k.k., środek karny, który sąd mógł orzec w razie skazania sprawcy za umyślne przestępstwo przeciwko życiu lub zdrowiu albo za inne przestępstwo umyślne, którego skutkiem jest śmierć człowieka, ciężki uszczerbek na zdrowiu, naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia, a także w razie skazania sprawcy za przestępstwo określone w art. 173, 174, 177 lub art. 355, jeżeli sprawca był w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego lub zbiegł z miejsca zdarzenia. Bez wątpienia nie był to zatem środek karnoprawnej reakcji możliwy do orzeczenia za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k.

Z powyższego wynika, że Sąd Okręgowy, mimo że wywiedziona na niekorzyść oskarżonego apelacja prokuratora nie zawierała zarzutu w tym obszarze, orzekł kolejny środek karny za czyn przypisany oskarżonemu w punkcie I.4 wyroku sądu *meriti*. Rozstrzygnięcie to bez wątpienia zapadło więc z rażącą obrazą art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 434 § 1 k.p.k.

Z tych względów, Sąd Najwyższy uchylił punkt I lit. b zaskarżonego wyroku w tej części, w której zawierał rozstrzygnięcie o orzeczeniu od oskarżonego nawiązki na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej. W ten sposób nastąpiło usunięcie stwierdzonego uchybienia bez potrzeby wydania orzeczenia następczego.

Kierując się powyższą argumentacją, orzeczono jak w punkcie 1. części dyspozytywnej wyroku.

[J.J.]

[ał]

Michał Laskowski

Dariusz Kala

Paweł Wiliński